

Södertörns högskola
C-projekt i journalistik
Sara Hörberg, jmmh04
Handledare: Karin Stigbrand
Examinator: Christian Andersson
Antal tecken: 29 327

När handling säger mer än ord

En artikelserie om Greenpeace Norden

Av Sara Hörberg

Greenpeace. En legendomspunnen organisation med sitt ursprung i det radikala 70-talet. Genom åren har omgivningens reaktioner växlat mellan beundran och misstänksamhet. Men hur fungerar och arbetar organisationen i dagens Sverige?

Möt blivande aktivister, en medarbetare vars övertygelse fick honom fängslad och följ diskussionen om vart Greenpeace Norden står i dag.

Södertörns högskola
C-projekt i journalistik
Sara Hörberg, jmmh04
Handledare: Karin Stigbrand
Examinator: Christian Andersson
Antal tecken: 29 327

Innehållsförteckning

Ett eldprov inför allvaret (10 329 tecken)	<i>Reportage</i>	s. 3
”För det mod du visat” (8158 tecken)	<i>Personporträtt</i>	s. 9
Greenpeace – en miljörelse i tiden? (8731 tecken)		
	<i>Faktaartikel</i>	s. 14
Faktarutor (1649 tecken)		s. 19
Arbetsrapport		s. 20

Ett eldprov inför allvaret

Tidig söndagsmorgon. November. Ett järngrått dis beslöjar himlen och ger inte utrymme för några färgglada nyanser. En morgon som denna väljer de flesta att vända sig om i sängen för att somna om. Men i ett ödsligt industriområde i Orminge råder det redan full aktivitet hos ett gäng blivande Greenpeaceaktivister.

Längst in på en slingrande väg kantad av stora betongbyggnader ligger Greenpeace Nordens centrallager. Här förbereds alla större aktioner och förvaras all utrustning. Och här befinner jag mig just nu med några engagerade ungdomar på grundutbildning för blivande aktivister. En tvådagarskurs som förbereder dem inför kommande uppdrag.

– Jag besökte Greenpeaces fartyg ”Arctic Sunrise” när den gästade hamnen i Malmö, berättar John, en av deltagarna.

– De berättade om sitt budskap och jag blev intresserad. De flesta här är från Malmö faktiskt, men det är några stockholmare och göteborgare också, fortsätter han.

Det är fjorton deltagare. Fler killar än tjejer. Bara folk från större städer.

Stefan Holmgren är frivilligkoordinator för Greenpeace, vilket innebär att han styr upp och har ansvar för alla aktioner.

– De flesta av våra aktivister är från Stockholm. Vi har ingen riktig struktur för folk från mindre orter ute i landet, men det är något vi jobbar på. I storstäderna anordnas möten för våra aktivister med jämna mellanrum. Men jag håller på och sätter ihop en mailinglista så övriga intresserade kan vara delaktiga ändå. I dag är vi runt 100 aktivister i Sverige, och 200 i hela Norden.

Utrustningen är viktig

Lokalen är avskalad från all bekvämlighet. Den fuktiga kylan tränger sakta men säkert in under kläderna, vilket spridda hostningar och snörvlande näsor vittnar om.

Överallt ligger saker. Skidor, verktyg, båtar, rep, handklovar, skyltar, färgburkar och cyklar förvirrar säkert en oinvigd som stiger in för första gången. Här har även deltagarna

sovit en natt eftersom kursen började redan på lördagen. I ett litet krypin i ena hörnet har våningssängar placerats, och jag föreställer mig filtar uppdragna så långt upp att bara nästippar sticker fram.

Stefan Holmgren har hjälp av flera andra ledare med undervisningen. Dagen börjar med ett föredrag om något som kanske hamnar lite i skymundan i en äventyrslysten nybörjares planering. De praktiska omständigheterna vid en aktion. Framme vid whiteboardtavlan står Isadora Wronski.

– Strumpor. En liten detalj som lätt glöms bort i planeringen, men som är viktigare än man tror. Jag har alltid med mig ett extra par eftersom fukten snabbt tränger igenom skorna och kyler ner fötterna. Något annat att tänka på är att hud värmer hud. Blir händerna nedkylda kan man lägga dem mot nacken för värme, det är ett av de varmaste ställena på kroppen.

Deltagarna lyssnar koncentrerat, uppkrupna i soffor vars glansdagar sedan länge är över. När Isadora berättar om frusna tår och märkta tillhörigheter ställs få frågor.

Under kaffepausen anar jag en viss förväntan. Efter lunch är det nämligen dags för det alla väntat på. Eldprovet. En iscensatt aktion då alla ska få visa vad de lärt sig under helgen. Jag ska också delta visar det sig. Rollen som nyhetstörstande tv-journalist är min.

Den typiske aktivisten

Gemensamt för nästan alla Greenpeaces aktivister är den låga åldern. Stefan Holmgren uppskattar att de flesta är mellan 18 och 30 år.

Könsfördelningen på helgens kurs är missvisande. Av det totala antalet aktivister är tjejerna i majoritet. Detta förklarar han med att vårt samhälle har färdiga könsroller där kvinnor ska vara mjuka och omvårdande.

– Att värna om djur och natur anses vara typiska kvinnliga värderingar. Men visst möter man också människor som tycker det är tufft och macho att vara aktivist.

Nästa talare är Kathleen McCaughey. Hon arbetar med genmodifierings- och jordbruksfrågor på Greenpeace Norden, och är även utbildad jurist.

– Bryter Greenpeace mot lagen? frågar hon.

Det diskuteras på skorrande skånska. De flesta är överens om att det är så.

– Ni får aldrig bryta mot våldslagen. Aldrig, fortsätter hon. Däremot är det ibland nödvändigt att göra lagöverträdelser, så som olaga intrång, demonstration utan tillstånd och egenmäktigt förfarande.

Ha alltid legitimation med er. Polisen brukar fråga efter det. Tänk på att du enbart ansvarar för dig själv, låt de andra tala för sig.

Senare berättar Stefan Holmgren för mig att Greenpeace har en ganska bra relation med polisen. De vet hur Greenpeace arbetar och visar respekt. Men även en ”sjyst” polis kan se genom fingrarna om en kollega använder övervåld.

Stämningen är trevlig trots den låga temperaturen. En radio står på i bakgrunden, och en lättsam melodislinga med ABBA klingar fram. Två ystra lintottar virvlar omkring och skriker glatt. De lekande barnens pappa tycks fungera som lokalens hustomte när han pysslar med lite av varje i verkstadsdelen.

Flera av deltagarna är studenter till vardags. En tjej läser miljö och utveckling på högskolenivå. En annan studerar humanekologi. Någon har jobbat som medlemsvärvare och vill gå vidare.

Och John, vars intresse väcktes ombord på Greenpeaces fartyg, är redan engagerad i föreningen Djurens Rätt. Den fåordige djurvänner lyser upp när han berättar om chansen att få rädda valar och sälar.

Förväntansfull stämning

Det är dags för lunch. Gruppen är indelad i olika matlag, så några sätter igång med att hacka och steka den vegetariska kosten. Greenpeace står för mat och resor, men annars bekostar deltagarna sina utgifter själva.

Det dröjer inte länge förrän det lilla köket intagits av hela skaran blivande aktivister. Det är det enda uppvärmda rummet, och nu ökar värmen ytterligare av hettan från spisen. Ögonen tåras av den dominanta löken som snabbt överröstar de mildare grönsakerna. Men dörren behålls ändå stängd för att behålla värmen.

Eftermiddagens övningsaktion diskuteras upprymt.

– Hur ska vi kedja fast oss så att de inte får bort oss?

– Vi kan väl knyta ihop skosnörena!

Skämtet lockar till skratt, men alla är snabbt tillbaka i stundens allvar. Detta har man väntat på, och ingen tänker göra ett halvdant jobb.

Maten serveras och deltagarna intar måltiden utspridda i lokalen. Från den bubblande heta grönsaksröran ringlar sig matångorna mot taket. Frusna händer greppar de härligt varma tallrikarna. Tystnad råder förutom det skrap som uppstår när gaffel möter porslin.

När jag ska slänga resterna tvekar jag vid de åtta sopsorteringstunnor som finns att välja mellan. Till min hjälp finns det en affisch som beskriver sophanteringen. Från A till Ö.

Nu är det dags

– Tänk på allt ni har lärt er under helgen. Använd fantasin och var kreativa. Var ”hardcore”!

Stefan Holmgren peppar deltagarna och följer dem sedan med blicken när de strömmar iväg för att sätta igång.

– De är så ivriga och energiska, konstaterar han. Det är viktigt att brinna för sin sak och vilja mycket. Men så småningom inser man att man måste behålla lugnet och agera metodiskt. Psyket är absolut viktigare än fysiska egenskaper.

– Nu!

På en given signal går situationen från noll till hundra på bara några sekunder.

Gympadojor möter våt asfalt och luften klyvs av hetsiga andetag. I bakgrunden ett brummande. Det är en lastbil som står på tomgång. En vit lastbil med mönster av smuts. Helt plötsligt omringas den av ett gäng overallklädda personer. Med glödande målmedvetenhet gör de sina drag.

Jag kramar min mikrofon och väntar på signal från min kameraman, men han skakar på huvudet. Så jag står kvar och tar in den dramatik som utspelas några meter bort.

Lastbilen framför mig har inget flak. Det kan jag se, och det kan alla andra se. Men ändå gör vi inte det.

Vi ser en transport med illegalt fångad torsk. Stora lådor fullastade med fisk som väntar på att fraktas iväg till ohederliga företag. Här och var sprattlar en torskstjärt till. En sista ryckning innan den oåterkalleliga döden.

Med fantasin som sällskap intar aktivisterna sina väl inplanerade positioner. På taket, vid flaket, framför, bakom. Snart finns det ingen ledig plats kvar vid den omringade bilen.

När de väl har hittat sina platser gäller det att stanna där. Till sin hjälp har de kedjor och handklovar, vilka snurras, hakas och knäpps runt kroppar och handleder. Tärningen är kastad.

Det har blivit dags för mig att ta ett kliv framåt för att delta i händelseförloppet.

Aktivisterna klamrar sig envist fast vid lastbilen och svarar inte när dess förare tillsammans med sin kollega ilsket ryter skällsord.

– Vi gör bara vårt jobb! Om ni vill protestera, gör det mot våra chefer. Det är de som bestämmer. Det här leder ingen vart!

Min kameraman hänger på när jag stegar fram till några deltagare. Deras brandgula overaller lyser upp den annars så höstgrå omgivningen. När jag börjar fyra av mina frågor som den tv-reporter jag ska föreställa, får jag bara fåordiga svar. Jag försöker hålla tillbaka min frustration över den torftiga information som serveras. Sedan får jag syn på vad jag behöver. En av aktivisterna står vid sidan av.

”Polisen” kommer

– Vi på Greenpeace är emot illegalt fiske. Detta företag bryter mot lagen när de gör så här!

Aktionens presstalesman berättar stressat framför videokameran vad aktionen handlar om. Hon stakar sig ibland och flackar med blicken. Det är inte helt lätt att som nybliven Greenpeaceinformatör behålla lugn och fokus. Inte när ens kamrater befinner sig i stormens nav.

Hjälplöst stegar lastbilschauffören omkring och förbannar de ettriga små ”terroristerna” som trycker sig mot bilen likt envisa plåster.

Men så förändras med ens situationen. Polisen anländer.

Arga och bryska är de. Poliserna är inte direkt överförtjusta över att behöva tampas med dessa trotsiga miljökampaner. De lösgör effektivt aktivisterna från kedjor och handklovar, och släpar dem sedan till ”polisbilen”. Kursledarna spelar sina polisroller väl.

Situationen känns oväntat verklig. Deltagare efter deltagare dras i armarna längs med den våta asfalten. Ett skrapande ljud uppstår när kropp möter mark.

Snart är alla aktivister avlägsnade. Aktionen är över. Jag sträcker fram mikrofonen mot polisbefälet.

– Ingen kommentar!

Trötta men nöjda

Kursen är slut. För den som vill finns möjligheten att vidareutbilda sig. För att kunna delta i vissa aktioner krävs kunskaper i att klättra och köra båt.

Fjorton trötta deltagare beger sig hemåt. Trötta men nöjda har de kommit ett steg närmare i sin vilja att aktivt medverka till en bättre värld.

”För det mod du visat”

Patrik Erikssons övertygelse och engagemang fick honom fängslad under ett uppdrag i USA. Men trots detta ångrar han ingenting.

”För det mod du visat, när du är beredd att offra år av ditt liv för att visa för allmänheten vilken galenskap som det amerikanska projektet National Missile Defence bygger på, tilldelas du ekologiska ungdomsstiftelsens miljestipendium.”

När Patrik Eriksson 2001 belönades med ett stipendium på 10 000 kronor var detta en del av motiveringen.

– Ja, just det, det var så det var, säger han när ämnet kommer på tal.

Och sedan inget mer om det. För Patrik Eriksson talar mycket hellre om Greenpeace än om sig själv.

– Greenpeace är en organisation som tar ett konkret ställningstagande. Miljöförstöringen har pågått länge nog, och vi stiger fram och säger ”hit, men inte längre”. Vi kämpar för en bättre värld på ett demokratiskt och öppet sätt. Och vi står för vad vi gör.

Patrik talar mycket och gärna om Greenpeaces budskap. Nio av sina trettio år har han tillbringat inom organisationen. Han erkänner att det ibland är en svår gränsdragning mellan jobb och fritid.

Ett starkt engagemang för rättvisa, fattigdom och mänskliga rättigheter har alltid funnits med. Men när han 1997 satt på Greenpeaces kontor i Stockholm och slickade kuvert som frivilligarbetare kunde han inte ana att det fyra år senare skulle ta honom 900 mil bort. Till en smutsig cell, med hot om elva års fängelse hängande över sig.

”Operation Stop Star Wars”

Det är den 14 juli år 2001 vid en flygbas i Vandenberg, Kalifornien. USA har nyligen bestämt sig för att upphäva sitt ABM-avtal med Ryssland. Ett avtal som innebär att endast landets huvudstad får rustas för försvar mot ett kärnvapenanfall. USA upplever ett ökat hot från andra stater och ska nu testa en kärnvapenmissil som ska skydda mot framtida angrepp.

Himlen är grå. Det blåser hårda vindar. I vattnet som omger basen befinner sig några ungdomar. Greenpeaceaktivister från olika delar av världen har samlats för att utföra en protest mot uppskjutningen av missilen. Målet är att missilen inte avfyras, men även att skapa en offentlig debatt om kärnvapenfrågan. ”Operation Stop Star Wars” kallar de sig.

En av dessa personer är Patrik.

– Vi hade tre eller fyra gummibåtar, och så fyra simmare som skulle simma iland och kedja fast sig vid missilen. Men simmarna togs ganska snabbt om hand om, så de kom aldrig fram. I luften ovan oss smattrade helikoptrar och runt omkring oss i vattnet cirklade kustbevakningsfartyg. Men de satte inte ner sina egna gummibåtar på grund av de höga vågorna.

Stämningen var uppiskad till max den dagen. Men trots den vågade aktionen avfyrades missilen. Greenpeace lyckades bara försena uppskjutningen med fyrtio minuter.

När de sedan återvände till land togs de emot av FBI.

De var sjutton stycken som fängslades. Handklovar och fotbojor kapade deras frihet. En buss väntade för att föra dem till fängelset.

– Vi var förberedda på vad som skulle hända, och vi hade inga planer på att fly efter aktionen. Men det kändes ändå konstigt och surrealistiskt att vara mitt uppe i allt som hände. Från sherifferna som tagna ur en amerikansk film med gevär och stora hattar, till åklagaren som hotade med elva års fängelse och 250 000 dollar i böter. Däremot var jag aldrig rädd.

Nej, Patrik lät sig inte skrämmas av det som sedan hände. Men hemma i Sverige fanns familj och vänner, och de var mycket oroliga.

– Min familj visste att jag skulle till USA, men inte vad jag skulle göra där. Jag hade frågat dem hur de skulle ställa sig till om jag hamnade i fängelse under en längre tid. När de sedan fick veta vad som hade hänt blev de självklart rädda. De kände sig helt maktlösa.

Ansvarig för alla aktivister

Detta var inte Patriks första aktion för Greenpeace. Efter en kortare tid som frivilligarbetare 1997, vilket innebar enklare administrativa sysslor på deras huvudkontor,

bestämde han sig för att ge sig ut på fältet. Den mer fysiska delen i Greenpeaces aktioner var han redan förberedd för. Efter två års gymnasiestudier i Wales där sjöräddningsaktioner och kustbevakning stod på schemat, kunde han hantera båtar väl.

Det ena ledde till det andra, och snart blev Patrik ansvarig för alla aktivister. Det dröjde inte länge förrän han blev kampanjledare för Greenpeaces skogsfrågor.

Planen var att kombinera sina universitetsstudier inom statsvetenskap och sociologi med arbetet. Men tiden räckte inte till. 2001 valde Patrik att ta ett studieuppehåll för att kunna koncentrera sig fullt på sina åtaganden på Greenpeace. Bara några månader senare blev han fängslad.

– Vi sattes i häktet, och vi kunde inte lösas ut med borgen. Risken att vi skulle försöka lämna landet ansågs vara allt för stor.

Från Greenpeaces klarorangea overall till fängelsets fläckiga variant. Patrik Eriksson befann sig nu på ett av Kaliforniens fängelser. Innan han fördes till sin cell för att trängas med sina blivande rumskompisar kontrollerades det att han inte tillhörde något av Kaliforniens gatugäng. Två medlemmar ur rivaliserande gäng bör inte placeras tillsammans.

– Jag tror vi var runt trettio stycken som delade cell. Vi sov i små våningssängar av plåt. Det fanns bara två duschar som vi fick dela på, och toaletterna hade inga dörrar. Man fick helt enkelt uträtta sina behov inför publik.

Patrik och hans Greenpeacekolleger hade inga planer på att lämna landet. De tog ansvar för sina handlingar så som Greenpeace förespråkar. När de efter ett tag släpptes ur häktet lydte de förhållningsordern att inte lämna Los Angeles. En gång i veckan besökte Patrik fängelset för att avlägga rapport, men tiden däremellan var han långt ifrån ledig. Nu fortsatte del två av aktionen. Skapa en offentlig debatt. Hemma i Sverige hade medierna snappat upp vad som hänt. Det skrevs en hel del om händelsen vilket passade Greenpeace bra. Uppmärksamheten kring Patrik användes för att skapa opinion mot USA:s kärnvapenförsök.

Villkorlig dom och böter

Medan Patrik fortsatte kämpa för sin sak pågick en juridisk strid. Det tog ganska lång tid att fastställa villkoren för rättegången. Dessutom inträffade något som tog fokus från det mesta i USA. Terrorådalen den 11 september. Ett helt land lamslogs i chockartad sorg, och läget förändrades helt. Nationalismen ökade i kraft. Minsta lilla knyst om kritik mot USA:s försvar och man var på terroristernas sida. Detta oroade Patrik och Greenpeace då det kunde påverka rättegången.

– Vi fick i alla fall åka hem till slut. Rättegången blev uppskjuten. Åklagaren förde ett hårt resonemang. Han ville till exempel inte att vi skulle få tala om vårt budskap och orsaken bakom vår aktion. Men efter två månader var det dags att återvända. Jag reste tillbaka dagen innan nyårsafton.

Istället för en rättegång kom båda parterna fram till en överenskommelse.

– Från början yrkade åklagaren på elva års fängelse och 250 000 dollar i böter per person. Men om vi erkände oss skyldiga skulle straffet reduceras till ett års villkorlig dom och en mindre summa i böter, berättar han.

Greenpeace stod hela tiden bakom Patrik och de andra aktivisterna. De stod bland annat för alla omkostnader för det rättsliga. Och Patrik är lika lojal tillbaka. Han planerar att stanna kvar inom organisationen. Men just kärnvapenfrågan är lite lagd på is.

Terrorådalen som skakat världen de senaste åren har skapat en omprioritering i debatten. Han har istället tagit sig an nya frågor.

– Jag tror att jag här kan vara med och påverka framtiden. Visst finns det många problem, men det finns lika många lösningar. Jag brinner fortfarande för att stoppa kärnvapenindustrin. Men nu arbetar jag med havsfrågor.

Civil olydnad

Den åtalade samhällsvetaren med viljan att förändra världen förklarade sig skyldig till brott i amerikansk domstol. Inför domaren förklarade han varför.

Södertörns högskola
C-projekt i journalistik
Sara Hörberg, jmmh04
Handledare: Karin Stigbrand
Examinator: Christian Andersson
Antal tecken: 29 327

”... Civil olydnad handlar om att stå upp för sin tro för att göra världen till en bättre plats. Jag stod upp och sa att jag inte accepterar kärnvapenrustning. Jag kommer att fortsätta göra det.

Civil olydnad handlar om att ta ansvar för sina handlingar. Därför står jag framför er här i dag. För att ta ansvar för mina handlingar.

Till slut vill jag bara säga att man kan skjuta budbäraren men inte meddelandet.”

Greenpeace – en miljörelse i tiden?

År 2007 är det inte längre möjligt att ignorera miljöproblemen i vår värld. De flesta svenskar vet att miljöförstöring har allvarliga konsekvenser. En aktiv miljöpolicy har därför blivit ett konkurrensmedel för företag.

Hur ser Greenpeace Nordens arbete ut i dagens miljömedvetna värld?

23 år har gått sedan Greenpeace kom till Sverige. Då var de en radikal och nytänkande organisation. Med mottot "handling säger mer än ord" åskådliggjorde de för allmänheten då okända miljöproblem.

Men i dag är läget annorlunda. Omvärlden har insett vikten av en sund miljö hållning. Det som en gång uppfattades som nytt och uppseendeväckande är numera allmänt känt.

Greenpeaces största kännetecken, aktionerna, är bara en del av verksamheten. De flesta anställda befinner sig oftast på kontoret med dagar fyllda av pappersarbete.

Men en rundfrågning bland folk visar att de flesta fortfarande förknippar Greenpeace med äventyrliga uppdrag. Vissa associerar till och med organisationen med våldsamma aktioner och militanta aktivister. Gamla fördomar lever kvar.

Negativa skrivelser på 90-talet tvingade Greenpeace Norden att försöka ändra sin framtoning. De ville visa att de arbetar på fler sätt än bara genom aktioner. Samtidigt är det just aktionerna som en gång gjorde dem till en av världens största miljörelser.

Kommunikation med politiker viktig

Greenpeace understryker gärna att de är en oberoende organisation, både politiskt och ekonomiskt. För att kunna behålla sin objektivitet tar man inte emot bidrag från vare sig stat eller företag.

Men detta innebär inte en total avskärmning från politiker, långt ifrån. I Magnus Boströms avhandling "Den organiserade miljörelsen" från 1999 beskrivs ett ganska utbrett samarbete med regeringen. För att få igenom en förändring krävs det mer än en grupp Greenpeaceanhängare som propagerar för sin sak. Därför är en kommunikation

med högre instanser nödvändig för att nå ut med sitt budskap på ett bredare plan och nå lagförändringar.

Hos myndigheterna finns också information och kunskap att hämta. Faktarapporter och fältundersökningar används ibland av Greenpeace.

Magnus Boströms uppfattning är att organisationen inte är intresserad av att vända sig till oppositionspartier. Något som kanske har blivit kännbart efter regeringsmaktskiftet i senaste valet.

Martina Krueger är klimatansvarig på Greenpeace Norden. Hon uttrycker sin oro inför den nya regeringen.

– Under det socialdemokratiska styret fanns ett väl fungerande samarbete. Alla förslag var tvungna att läggas fram för diskussion. Då hade vi en viss insyn i arbetet via en kontakt i regeringen. Förslaget behövde majoritet för att slå igenom.

Men nu diskuterar alliansen internt och når ett gemensamt beslut. När vi når processen är det redan för sent att påverka.

Hon beskriver en situation där kontakten med politikerna har försämrats. I moderaternas politik står miljöfrågor långt ner på dagordningen, och Greenpeace kontaktperson sitter inte kvar i regeringen. En försämrad inblick i regeringsarbetet försvårar möjligheten att vara med och påverka.

I dag innehas alla ministerposter med miljöanknytning av centerpartister. Med en före detta centerledare som vd för Greenpeace Norden kan man fråga sig om det har betydelse.

– Min bakgrund spelar ingen större roll i detta sammanhang, säger Lennart Daléus. Dessutom är jag inte längre centerpartist. Jag är lojal mot mina åsikter, inte i första hand mot några organisationer. Man kan säga att jag och centern inte längre delar synsätt.

Samarbetet med medier

Att Greenpeace använder sig av medier för att nå ut med sitt budskap är en välkänd sanning. Redan från början har det varit ett sätt att nå allmänheten. Men deras relation med pressen har varierat med åren.

Under 80-talet skrev journalisterna gärna om organisationens arbete. Det publicerades positiva artiklar, kryddade med äventyr och spänning. Samarbetet var ömsesidigt. Medierna behövde bra nyhetsstoff och Greenpeace behövde synas.

Men på 90-talet började tidningarna publicera negativa artiklar där Greenpeace bland annat anklagades för att drivas i vinstsyfte. Den beskrevs som en odemokratisk organisation vars anhängare utförde våldsamma aktioner.

Den negativa trenden höll i sig, och antalet stödmedlemmar minskade kraftigt.

Det är först på senare år som Greenpeace har lyckats återfå en del av förtroendet. 2005 och 2006 ökade stödmedlemsantalet igen.

För att förbättra den allmänt rådande inställningen till Greenpeace, har man medvetet valt att låta aktionerna hamna lite i bakgrunden till förmån för organisationens övriga funktioner och arbetssätt. Det är viktigt att visa att Greenpeace Norden är mer än sina aktivister.

Mot denna bakgrund är det förstäeligt om Greenpeace har en kluven inställning till medierna.

Stefan Holmgren är aktivistsamordnare på Greenpeace Norden.

– Vi kontaktar medier inför lite större aktioner och demonstrationer. Självklart är det jätteviktigt att de uppmärksammar oss.

Samtidigt är jag lite trött på deras sätt att skriva om något ett tag, för att sedan mer eller mindre glömma bort det. Som klimatförändringarna. En jätteviktig fråga som vi länge har arbetat med. Det behöver uppmärksammas mer än den tillfälliga trend som uppstår i pressen.

Det är inte bara inför aktioner som Greenpeace har kontakt med pressen. Martina Krueger på Greenpeace Norden berättar om dagliga samtal från olika journalister som vill ha uttalanden och debattartiklar signerade Greenpeace.

Många anser att organisationen gör vad som helst för att synas i medierna.

Lars-Ingmar Karlsson arbetar på Dagens Nyheter och bevakar miljöfrågor. Han ger sin syn på saken.

– För femton, tjugo år sedan pekade Greenpeace på miljöproblem på olika sätt för att få uppmärksamhet i medierna. Numera använder organisationen oftast inte samma drastiska uttryckssätt som då. På nittiotalet kunde jag känna större behov att kolla trovärdigheten i Greenpeaces rapporter än till exempel Svenska naturskyddsföreningens. Längre tillbaka var miljöjournalistiken också mindre kritisk till miljörelsen än den är nu.

Väljer ut enskilda miljöfrågor

– Min uppfattning om Greenpeace är att de inte har någon utvecklad policy eller livsstilsstänkande. Istället väljer de enbart ut enskilda miljöfrågor som det fokuseras kring, berättar Magnus Boström, författare till avhandlingen ”Den organiserade miljörelsen” 1999.

– Detta förklarar de själva med att deras uppgift är att belysa de frågor som ingen annan tagit upp till debatt. Men det kan leda till en mer splittrad organisation jämfört med till exempel Svenska Naturskyddsföreningen som har en helhetssyn inom miljö.

Han frågar sig också hur Greenpeace arbete påverkas när till och med en före detta presidentkandidat i USA producerar en film om miljöproblem. För en organisation som alltid legat i framkant med miljöarbetet förändras rollen när miljödebatten i dag är så utbredd och synlig.

I stort sett alla större företag har i dag en miljöplan. Att miljöprofilera sig är en del av sin marknadsföring då konsumenterna är medvetna och ställer högre krav.

2006 utförde Greenpeace Norden en aktion mot Lantmännens kontor i Solna.

– Om en organisation som Greenpeace protesterar mot vårt arbete är det självklart inte bra, säger Claes Johansson, som arbetar med hållbar utveckling på Lantmännen.

– Men när det händer väljer vi att lyssna och föra en diskussion med dem.

Miljörelserna fungerar ju som en blåslampa för oss företag. De tvingar oss att bli bättre med vårt miljöarbete.

Greenpeace är fortfarande en organisation som företag inte vill förknippas med. Om ett företag attackeras av Greenpeaceaktivister framstår dess verksamhet direkt som miljöfarlig.

Få i beslutstoppen

Ett återkommande argument i kritiken mot Greenpeace är att den anses vara en odemokratiskt styrd organisation. Inför varje år fastställer huvudkontoret i Amsterdam vad som ska stå på agendan runt om i världen. I varje land sitter sedan en styrelse som fattar besluten. Stödmedlemmarna, det vill säga de som skänker pengar till organisationen, har egentligen inget att säga till om.

Lennart Daléus, generalsekreterare för Greenpeace Norden, förklarar varför.

– Greenpeace är en organisation som är beroende av att kunna fatta snabba beslut. Vi måste kunna agera plötsligt och oväntat. För att lyckas med detta är det nödvändigt att ha få människor i beslutstoppen, annars blir det alldeles för byråkratiskt och långdraget.

Greenpeace anser också att eftersom varje person har valet att själv bestämma om man vill stödja dem, är det i sig en demokratisk frihet.

Förut fanns en medlemstidning som regelbundet skickades till stödmedlemmarna. Där beskrevs det arbete som Greenpeace Norden tack vare sina bidragsgivare kunnat utföra. Denna har dock dragits in, vilket minskar deras möjlighet att få inblick i den organisation de stöttar.

Faktarutor

Greenpeace historia

Greenpeace grundades 1971 i Kanada. Organisationen har sitt ursprung ur rörelsen ”Don` t make a wave”, som bildades ett år tidigare för att protestera mot amerikanska kärnvapenprov i Alaska. Efter flera lyckade aktioner växte rörelsen, och 1977 bildades Greenpeace International.

1983 startade Greenpeace Sverige. Sverige gick så småningom ihop med Danmark, Finland och Norge och blev 1998 Greenpeace Norden.

I dag finns Greenpeace i 41 länder. Huvudkontoret ligger i Amsterdam.

I början inriktades arbetet enbart mot att stoppa kärnvapenprov. Numera arbetar man inom flera områden som till exempel hav, skog, klimat och miljögifter.

Greenpeace anser att handling säger mer än ord. De riktar in sig på att belysa miljöfrågor som inte redan uppmärksammas. För att nå sitt mål att skapa förändring använder de sig bland annat av direkta aktioner.

För att kunna vara oberoende tar de inte emot bidrag från vare sig företag eller statliga organ. Finansiering sker istället med hjälp av stödmedlemmar som regelbundet skänker pengar.

Regnbågskrigarna

”Det ska komma en tid då den vite mannens girighet leder till jordens förfall. Indianerna ska då lära ut vördnad för allt levande, och alla raser ska förenas. Regnbågen blir symbol för de gemensamma krigarna. Regnbågens krigare. Tillsammans ska de göra slut på skändandet och förstörelsen av jorden.”

De första Greenpeaceanhängarna var nedslagna på väg hem efter en misslyckad aktion. Men i Alaska fick de denna sägen berättad för sig av indianer de mötte på. Indianlegenden gav dem nytt mod, och senare under 70-talet döpte man en av Greenpeace båtar till just Rainbow Warrior.

Arbetsrapport

Jag valde mellan flera olika ämnen. Till slut valde jag att undersöka organisationen Greenpeace Norden.

Jag hade, liksom de flesta, en bild av våghalsiga aktivister som utmanar miljöbovar. En romantisk bild om en organisation som liksom David mot Goliat kämpar mot de stora företagen. Men jag visste egentligen inget konkret om hur deras arbete ser ut.

Det kändes även aktuellt med miljöanknytning, då klimatförändringar varit i mediefokus den senaste tiden.

Formen blev ett personporträtt, ett reportage och en debattartikel. Jag gjorde dessutom två små faktarutor som ska kunna läggas in någonstans på sidorna. Detta för att inte behöva ha med ren faktainformation i artiklarna, utan kunna fokusera på det intressanta. Jag har bilder till artiklarna, men jag bifogar dem inte nu.

Artiklarna skulle kunna fungera i en dagstidning som DN, kanske DN söndag.

När jag startade mitt arbete hade jag ännu inte valt vinkel på innehållet. Med tanke på det material jag fick fram valde jag efter ett tag att diskutera Greenpeace Nordens plats i dagens samhälle. Deras arbete har förändrats med åren.

Jag valde att börja med att söka fakta och läsa på om ämnet. Efter en grundläggande research kontaktade jag de personer jag ville intervjua. En hektisk tid med möten med Greenpeace var och varannan dag ledde hela tiden till nya upptäckter och idéer.

För att få en helhetsbild av organisationen pratade jag också med människor utanför rörelsen som forskat om eller haft med Greenpeace att göra på något sätt.

I slutänden satt jag med alldeles för mycket material, och det har varit svårt att välja ut vad som skulle komma med. Men ”kill your darlings” heter det ju.

Under arbetets gång har jag känt att jag fått väldigt mycket information och material att handskas med, så det har varit svårt att bena upp vilken inriktning det skulle bli.

Eftersom de flesta tänker på aktivister när man säger Greenpeace ville jag ha med detta som en del av artikelserien. Utbildningen för blivande aktivister gav grunden för ett bra reportage.

Att intervjuva Patrik Eriksson som varit aktivist och till följd av det hamnat i ett amerikanskt fängelse, gav även det bra material inför personporträttet.

Men det som slog mig var de många delar Greenpeace Norden består av. Det är inte bara aktivistdelen som är intressant. Dessutom är det den delen som de själva försöker tona ned eftersom begreppet aktivist lätt likställs med en människa som släpper ut minkar och begår brott.

Organisationen interagerar med flera andra aktörer såsom medier, politiker och sina stödmedlemmar.

Under arbetets gång har jag upptäckt mycket nytt och intressant. Utmaningen har varit att sammanfoga allt till en sammanhängande debattartikel.

Jag har försökt utreda hur organisationen ser ut idag och vart den är på väg.

Tidsmässigt har det fungerat. Jag försökte att boka in intervjuer i god tid, och jag stötte inte på några problem med att få folk att ställa upp.

Däremot har det i vissa fall varit svårt att få tag på folk. Hela dagar har gått åt till att sitta med telefonluren i högsta hugg och en bön om att personen jag ringer äntligen ska svara.

Efter en tids faktainsamling och intervjuande valde jag att ta en liten paus runt jul. Det var skönt att få lite distans från ämnet eftersom det bara snurrade i huvudet av all information jag fått fram.

Den sista veckan innan deadline har jag arbetat intensivt med att skriva och sätta ihop allt.

Jag har mailat citat, och av dem som svarat har alla godkänt med några färre justeringar.

Vad gäller etiska dilemman har jag funderat lite över en sak. När jag bokade in min intervju med Claes Johansson på Lantmännen var det i syfte att få veta vad företag tycker och tänker om Greenpeace. Men eftersom företag inte gärna ser sitt namn i samband med Greenpeace valde jag att vara lite ospecificerad och sa att det skulle handla om miljöfrågor och då främst om miljörelser. Sedan styrde jag in samtalet på Greenpeace.

Södertörns högskola
C-projekt i journalistik
Sara Hörberg, jmmh04
Handledare: Karin Stigbrand
Examinator: Christian Andersson
Antal tecken: 29 327

Jag mailade självklart det citat jag tog med i texten, och han godkände efter att jag omformulerade mig på ett ställe.

Jag tvekade lite inför att använda mig av informationen, men eftersom han godkände sitt uttalande valde jag att göra det till slut. Men det är svårt att veta hur detaljerad man måste vara i sin research för att inte gå över den etiska gränsen.

Skriftliga källor

Greenpeace, Paul Brown

Greenpeace – Ett dramadokument, SvD

Den organiserade miljörelsen, Magnus Boström

Miljörelsens mångfald, Magnus Boström

Greenpeace – en våldsamt odemokratisk organisation?, Anja Grundberg

Broschyrer och medlemsblad från Greenpeace

Muntliga källor

Martina Kreuger, Greenpeace Norden - 14 november

Lennart Daléus, Greenpeace Norden – 15 november

Stefan Holmgren, Greenpeace Norden – 20 november

Patrik Eriksson, Greenpeace Norden – 27 november

Anja Grundberg, författare till c-uppsatsen ”Greenpeace – en våldsamt odemokratisk organisation?” – 1 december

Magnus Boström, forskare och författare till avhandlingen ”Den organiserade miljörelsen” – Telefonintervju 15 december

Claes Johansson, miljökoordinator på Lantmännen – 3 december

Lars-Ingmar Karlsson, miljöskribent på DN – Telefonintervju 5 december

Deltagare på grundutbildningen för blivande aktivister – 19 november

Södertörns högskola
C-projekt i journalistik
Sara Hörberg, jmmh04
Handledare: Karin Stigbrand
Examinator: Christian Andersson
Antal tecken: 29 327

Medlemsvärvare för Greenpeace – 22 november

Internet

www.greenpeace.org/sweden

www.susning.nu

www.wikipedia.org

www.analyskritik.press.se

www.yelah.net/articles/intervju20061107